

บทที่ 3

กรณีศึกษา

ตั้งแต่โครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน หรือ AIJV ได้ถือกำเนิดขึ้นในปี 2526 จนถึงปัจจุบันมีโครงการที่ได้รับการอนุมัติให้เป็นโครงการ AIJV ไปแล้ว 21 โครงการ แต่ขณะนี้โครงการที่ยังดำเนินการผลิตอยู่เพียง 11 โครงการเท่านั้น นอกนั้นประสบกับปัญหาต่าง ๆ จนต้องยุบเลิกไปแล้ว 6 โครงการ และไม่มีความคืบหน้าของโครงการตั้งแต่ได้รับการอนุมัติอีก 4 โครงการ ตามตารางที่ 9

ทั้งนี้ตัวอย่างของโครงการต่าง ๆ ใน AIJV ที่จะเลือกมาเป็นกรณีศึกษานั้นจะคำนึงถึงเงื่อนไขสองประการคือ

1. ไทยเป็นประเทศที่เข้าร่วมโครงการและตั้ง โรงงานผลิตในประเทศ
2. ประเภทผลิตภัณฑ์จะต้องไม่ซ้ำซ้อนกันในแต่ละตัวอย่าง

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากโครงการ AIJV ทั้งหมดแล้วจะมีโครงการ AIJV ที่มีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไขข้างต้นอยู่ 4 โครงการ คือ

- โครงการผลิตครีมเทียม (Non-Dairy Coffee Creamer)
- โครงการผลิตสาร Frit
- โครงการ Slaughtered Meat
- โครงการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ยี่ห้อยามาฮา

โดยแต่ละโครงการจะมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
1.Frits	ไทย	51%	-ได้รับการอนุมัติในการประชุม AEM ครั้งที่ 16 (7-9 พ.ค.27) ณ กรุงเทพมหานคร -เริ่มการผลิตเชิงพาณิชย์ เมื่อ 1 พ.ย.35 -New Product
	มาเลเซีย	5%	
	สหรัฐฯ	44%	
	ที่ตั้ง ไทย		
2.Motorcycle Electrical Parts	ไทย	90%	-ได้รับการอนุมัติในการประชุม AEM ครั้งที่ 16 (7-9 พ.ค.27) -เริ่มการผลิตและส่งออกไปยัง มาเลเซียเมื่อ ส.ค.31 -New Product
	มาเลเซีย	10%	
	ที่ตั้ง ไทย		
3.Slaughtered Meat	ไทย	51%	-ได้รับการอนุมัติในการประชุม AEM ครั้งที่ 17 (7-9 ก.พ.28) -เริ่มการผลิตตั้งแต่ ต.ค.31 -ขณะนี้ขยับเลิกโครงการแล้ว -Existing Product
	ฟิลิปปินส์	5%	
	ที่ตั้ง ไทย		

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
4. Ball Joint for Motor Vehicles	ไทย	5.02%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (22-23 ต.ค.30) - เริ่มการผลิตเมื่อ ม.ค.32
	มาเลเซีย	30.18%	
	ฟิลิปปินส์	6.28%	
	นอกอาเซียน	58.52%	
	ที่ตั้ง มาเลเซีย		
5. Steering Columns including shafts and linkages	ไทย	5.02%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (22-23 ต.ค.30) - เริ่มการผลิตเมื่อ ม.ค.32
	มาเลเซีย	30.18%	
	ฟิลิปปินส์	6.28%	
	นอกอาเซียน	58.52%	
	ที่ตั้ง มาเลเซีย		

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
6.Ethoxylates i.e. fatty alcohol ethoxylates and nonyl phenol exthoxylates	ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย นอกอาเซียน (อังกฤษ) ที่ตั้ง สิงคโปร์	5% 5% 46% 44%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (22-23 ต.ค.30) - เริ่มการผลิตเมื่อ ม.ค.31 และได้ส่งไปจำหน่ายในประเทศ เอเชีย-แปซิฟิก 12 ประเทศ รวมทั้งอาเซียน ยกเว้นบรูไน - ไทยให้ MOP เมื่อ 18 พ.ย.31
7.Multi-stage High Powered Centrifugal Pumps	ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ นอกอาเซียน ที่ตั้ง อินโดนีเซีย	10% 10% 10% 10% 60%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (22-23 ต.ค.30) - ขณะนี้ยังไม่เริ่มการผลิต/ไม่มี ความคืบหน้าของโครงการ

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
8. Titanium Dioxide Pigments	ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย นอกอาเซียน (อังกฤษ) ที่ตั้ง มาเลเซีย	ยังไม่ได้ถือหุ้น 5% 5% 90%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (ส.ค.31) - เริ่มการผลิตเมื่อ ก.พ.36 - ไทยแจ้งความประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการแก่ที่ประชุม SEOM ครั้งที่ 3 (ก.ย.36)
9. Aluminium Hydroxide	ไทย อินโดนีเซีย นอกอาเซียน อื่น ๆ ที่ตั้ง อินโดนีเซีย	20.3% 50.0% 10-20% 10.0%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค.34) - ขณะนี้ยังไม่เริ่มการผลิต/ไม่มี ความคืบหน้าของโครงการ

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
10. Construction Equipment Diesel Engine, gensets, Track-type tractors, (Bulldozers) Wheel Loaders, Motor Graders, Hydraulic Excavators, Diesel Engines, Gensets and Components of three finished products	ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ นอกอาเซียน (สหรัฐอเมริกา) อินโดนีเซีย	6.7% 20.0% 6.7% 7.6% 60.0%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค. 34) - ขณะนี้ยังไม่เริ่มการผลิต/ไม่มี ความคืบหน้าของโครงการ
11. Enamels	ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย อื่น ๆ อินโดนีเซีย	20% 20% 10% 50%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค. 34) - ขณะนี้ยังไม่เริ่มการผลิต/ไม่มี ความคืบหน้าของโครงการ

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
12. Steering Columns/ Box, Steering Pumps, Fuel Pumps	ไทย	5%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (24-25 ต.ค. 33) - ประสบปัญหาด้านการเงินและบริหาร จึงต้องระงับโครงการ
	ฟิลิปปินส์	5%	
	มาเลเซีย	5%	
	บรูไน	45%	
	นอกอาเซียน	40%	
	ที่ตั้ง บรูไน		
13. Rear axles	ไทย	5%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (24-25 ต.ค. 33) - ประสบปัญหาด้านการเงินและบริหาร จึงต้องระงับโครงการ
	ฟิลิปปินส์	5%	
	มาเลเซีย	45%	
	บรูไน	5%	
	นอกอาเซียน	40%	
	ที่ตั้ง มาเลเซีย		

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ	
14. Front Axels	ไทย	5%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (24-25 ต.ค. 33) - ประสบปัญหาด้านการเงินและบริหาร จึงต้องระงับโครงการ	
	ฟิลิปปินส์	45%		
	มาเลเซีย	5%		
	บรูไน	5%		
	นอกอาเซียน	40%		
	ที่ตั้ง ฟิลิปปินส์			
15. Diesel Engines	ไทย	45%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME (24-25 ต.ค. 33) - ประสบปัญหาด้านการเงินและบริหาร จึงต้องระงับโครงการ	
	50-99 KWH-HP 115	ฟิลิปปินส์		5%
	WP, 100-199 KWH-HP	มาเลเซีย		5%
	135-272 > 200 KWH-HP > 272	บรูไน		5%
		นอกอาเซียน		40%
	ที่ตั้ง ไทย			

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
16. Breakfast Cereals	ไทย	7.5%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค.34) - เริ่มการผลิตเมื่อ 29 ม.ค.36 โดย Nestle
	มาเลเซีย	7.5%	
	อินโดนีเซีย	7.5%	
	ฟิลิปปินส์	7.5%	
	บรูไน	5.0%	
	สิงคโปร์	5.0%	
	นอกอาเซียน	60.0%	
	ที่ตั้ง ฟิลิปปินส์		
17. Soya Based Milk Soyex and Meat Analogue	ไทย	7.5%	- ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค.34) - เริ่มการผลิตเมื่อ 15 ธ.ค.36 โดย Nestle
	มาเลเซีย	7.5%	
	อินโดนีเซีย	7.5%	
	ฟิลิปปินส์	7.5%	
	บรูไน	5.0%	
	สิงคโปร์	5.0%	
	นอกอาเซียน	60.0%	
	ที่ตั้ง อินโดนีเซีย		

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
18.Chocolate Wafers, Dragees, Bouillon Tablets	ไทย	7.5%	-ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค.34) -เริ่มการผลิต Bouillon เมื่อ 15 พ.ย.35 และ Chocolate Wafer เมื่อ 17 พ.ย.36 โดย Nestle
	มาเลเซีย	7.5%	
	อินโดนีเซีย	7.5%	
	ฟิลิปปินส์	7.5%	
	บรูไน	5.0%	
	สิงคโปร์	5.0%	
	นอกอาเซียน	60.0%	
	ที่ตั้ง มาเลเซีย		
19.Non-Dairy Creamer	ไทย	7.5%	-ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค.34) -เริ่มการผลิตเมื่อ 21 ต.ค.36 โดย Nestle
	มาเลเซีย	7.5%	
	อินโดนีเซีย	7.5%	
	ฟิลิปปินส์	7.5%	
	บรูไน	5.0%	
	สิงคโปร์	5.0%	
	นอกอาเซียน	60.0%	
	ที่ตั้ง ไทย		

ตารางที่ 9 สถานะของโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (AIJV) (ต่อ)

โครงการ	ประเทศที่เข้าร่วม/ที่ตั้งโครงการ	สัดส่วนการถือหุ้น	สถานะของโครงการ
20.Soya Sauce Powder	ไทย	7.5%	-ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 34 (13-15 พ.ค.34) -เริ่มการผลิตเมื่อ 1 ก.ย.34 โดย Nestle
	มาเลเซีย	7.5%	
	อินโดนีเซีย	7.5%	
	ฟิลิปปินส์	7.5%	
	บรูไน	5.0%	
	สิงคโปร์	5.0%	
	นอกอาเซียน	60.0%	
	ที่ตั้ง สิงคโปร์		
21.Constant Velocity Driveshafts	ไทย	ประเทศใน	-ได้รับอนุมัติจากที่ประชุม COIME ครั้งที่ 35 (16-18 ก.ค.35) -เริ่มการผลิตเมื่อ 1 ม.ค.37
	มาเลเซีย	อาเซียน	
	ฟิลิปปินส์	60%	
	เยอรมันนี	40%	
	ที่ตั้ง มาเลเซีย		

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

โครงการผลิตครีมเทียม (Non-Dairy Coffee Creamer)

บริษัท Nestle ได้เสนอโครงการผลิตครีมเทียมผ่านการพิจารณาของ COIME และได้รับการอนุมัติเป็นโครงการ AIJV โดยที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ที่อินโดนีเซียเมื่อวันที่ 29-30 ตุลาคม 2533 มีประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 6 ประเทศ และประเทศนอกภูมิภาคอาเซียนโดยมีสัดส่วนการถือหุ้นของประเทศสมาชิกอาเซียนร้อยละ 40 (ไทยร้อยละ 7.5, อินโดนีเซียร้อยละ 7.5, มาเลเซียร้อยละ 7.5, ฟิลิปปินส์ร้อยละ 7.5, สิงคโปร์ร้อยละ 1.5 และบรูไนร้อยละ 5) และประเทศนอกภูมิภาคร้อยละ 60 (บริษัท Nestle S.A.)

การผลิต

ฐานการผลิตของโครงการจะตั้งโรงงานอยู่ที่ประเทศไทย ดำเนินการผลิตโดยบริษัท เนสท์เล่ โปรดักท์ ไทยแลนด์ อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2536 มีมูลค่าโครงการประมาณ 15 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ กำลังผลิต 18,000 เมตริกตันต่อปี วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตจะเป็นน้ำมันพืช (Vegetable Fat) และแป้งสาคู (Tapioca Starch) ซึ่งจะใช้วัตถุดิบที่มีในประเทศ และมีสัดส่วนวัตถุดิบอาเซียน (Asean Content) ร้อยละ 90 ทั้งนี้ก่อนที่จะได้รับอนุมัติเป็นโครงการ AIJV นั้น บริษัท Nestle ได้มีฐานการผลิตในประเทศอยู่แล้ว บางส่วนเป็นการนำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศนอกภูมิภาคอาเซียน ซึ่งการที่ได้รับอนุมัติเป็นโครงการ AIJV นั้น จะเป็นการลดการนำเข้าครีมเทียมจากต่างประเทศของ Nestle

การตลาด

ครีมเทียมที่โครงการนี้ผลิตได้จะใช้ชื่อทางการค้าว่า "คอฟฟี่เมต" (Coffee-Mate) โดยมีส่วนแบ่งตลาดในประเทศถึงร้อยละ 82 ซึ่งคอฟฟี่เมตเป็นผู้บุกเบิกตลาดเป็นยี่ห้อแรกใน

ตลาดครีมเทียม จนถือว่าคอฟฟี่เมตเป็น Generic Name แทนครีมเทียมไปแล้ว¹

ตลาดที่สำคัญสำหรับครีมเทียมของโครงการนี้ นอกจากจะอยู่ที่ประเทศไทยแล้วอาเซียน และประเทศนอกภูมิภาคก็นับว่าเป็นตลาดที่มียอดจำหน่ายสูงตามที่ปรากฏในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ตลาดครีมเทียมคอฟฟี่เมต (พ.ย. 36-ส.ค. 37)

	ตัน	อัตรารายวิชาเข้า ปรกติ	(ร้อยละ) AIJV
ตลาดในประเทศ			
ไทย	8,000.0	60	6.0
ตลาดต่างประเทศ			
- ประเทศอาเซียน			
ฟิลิปปินส์	3,166.0	40	4.0
มาเลเซีย	1,093.1	25	2.5
อินโดนีเซีย	666.0	5	0.5
สิงคโปร์	221.0	0	0
- ประเทศนอกภูมิภาค			
ไต้หวัน	1,608.0		N/A
ฮ่องกง	137.0		N/A

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

¹สมชัย ตันติชนวัฒน์, เจาะตลาด 2538, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันตก, 2538), หน้า 543.

ปัจจุบันตลาดครีมเทียมในประเทศมีทั้งสิ้น 5 ยี่ห้อโดยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 1,100 ล้านบาท โดยมีคอฟฟี่เมตครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดถึง ร้อยละ 82 ที่เหลือเป็นของยี่ห้ออื่น ตามตารางที่ 11 ซึ่งจะมีส่วนแบ่งตลาดกันไปคนละไม่มากนัก ยี่ห้อที่ร่วมแข่งขันในตลาดจะเน้นการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ (Brand Imported) โดยมีราคาจำหน่ายต่ำกว่าคอฟฟี่เมตซึ่งเป็นเจ้าตลาด

นโยบายของรัฐและมาตรการทางกฎหมาย

ข้อน่าสังเกตที่ว่าแม้คอฟฟี่เมตจะได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ จาก AIJV ก็ตาม แต่ราคาจำหน่ายในประเทศกลับมีราคาโดยเฉลี่ยสูงกว่ายี่ห้อคู่แข่งอื่น ๆ โดยที่สินค้าคู่แข่งใช้การนำเข้าครีมเทียมจากต่างประเทศ ทำให้มีราคาจำหน่ายที่ต่ำกว่าคอฟฟี่เมต ทั้งนี้เป็นเพราะคอฟฟี่เมตใช้น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นส่วนใหญ่ และรัฐมีนโยบายในการคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตน้ำมันปาล์มในประเทศด้วยมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ กันคือ²

1. การควบคุมผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยกำหนดควบคุมพื้นที่ในการเพาะปลูกให้อยู่ในระดับไม่เกิน 700,000 ไร่ ภายในสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7
2. การควบคุมการทำน้ำมันปาล์ม โดยกำหนดให้ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มแจ้งสถานที่เก็บและจัดทำบัญชี ตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522

²ไพฑูริย์ บุญประเสริฐ, "ผลกระทบทางกฎหมายเศรษฐกิจของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2535), หน้า 8-22.

3. การยกเลิกการนำเข้า โดยกระทรวงพาณิชย์ไม่อนุญาตให้มีการนำเข้าน้ำมัน
ปาล์ม และการตั้งกำแพงภาษีขาเข้าร้อยละ 35 ของราคา C.I.F. ตามประกาศกระทรวง
พาณิชย์ ฉบับที่ 19 พ.ศ.2525 และ ฉบับที่ 69 พ.ศ.2532 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการส่ง
ออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522

ผลจากนโยบายในการคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตน้ำมันปาล์มนี้ ด้วยมาตรการทาง
กฎหมายนี้ทำให้น้ำมันปาล์มในประเทศเกิดความขาดแคลน มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ
ใช้ ในขณะที่อุปทานมีมากกว่าอุปสงค์จึงทำให้ราคาน้ำมันปาล์มในประเทศมีราคาสูงกว่าราคา
ในตลาดโลก โดยเฉพาะมาเลเซียและอินโดนีเซีย ที่เป็นผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรายสำคัญของโลก
จึงทำให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบในการผลิต ได้รับผลกระทบในด้าน
ต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าที่ควรจะเป็น ดังเช่นโครงการผลิตครีมเทียม ตัวอย่างในกรณีศึกษานี้

ตารางที่ 11 รายชื่อผู้ประกอบการครีมเทียม

ยี่ห้อ	ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย (ตัวแทนจำหน่าย)
ค็อฟฟีเมต, ครีมาท็อบ	บ.เนสเล่ โปรดัคส์ ไทยแลนด์ อินดัสตรี จำกัด
ค็อฟฟีท็อบ	บ.ดีทเฮลล์ จำกัด
บัคคี่ ดีน	บ.เคทีวาย โปรดัคส์ จำกัด
คูซา, โคออฟ	บ.กรไทย จำกัด
เอ็นริช	บ.อินเตอร์เนชั่นแนล โปรดัคส์ จำกัด

ที่มา : บริษัท บริการข้อมูลผู้จัดการ จำกัด

โครงการผลิตสาร Frit

ที่ประชุม AEM ครั้งที่ 16 ณ กรุงจาร์กาตาร์ อินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 7-9 พฤษภาคม 2527 ได้มีมติอนุมัติให้โครงการผลิตสาร Frit เป็นโครงการ AIJV โดยมีประเทศอาเซียนที่เข้าร่วมโครงการ 2 ประเทศคือ ไทย และมาเลเซีย และประเทศนอกภูมิภาคคือ สหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการถือหุ้นสำหรับประเทศอาเซียน ร้อยละ 56 (ไทยร้อยละ 51, มาเลเซีย ร้อยละ 5) และประเทศนอกภูมิภาคอีกร้อยละ 44

โครงการผลิตสาร Frit สำหรับใช้ในการผลิตเซรามิก ตั้งโรงงานผลิตอยู่ที่จังหวัดสระบุรี ภายใต้ชื่อ บริษัท เฟอร์โร (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีทุนจดทะเบียน 75 ล้านบาท มีสถานะเป็น New AIJV Product ซึ่งได้เริ่มการผลิตในเชิงพาณิชย์เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2535 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตโดยส่วนมากจะนำเข้าจากต่างประเทศประกอบด้วยสารเคมีต่างๆ เช่น Barium Carbonate, Ball Clay, Borax, Boric, Calcined Alumina, Frit, Red Lead Oxide, Silica Flour, Zinc Oxide, Zircon Flour และ Zirconium โรงงานมีอัตราการผลิตประมาณ 2,500 เมตริกตันต่อเดือน

แต่ก่อนที่โครงการผลิตสาร Frit จะได้เริ่มการผลิตในเชิงพาณิชย์ กระทรวงการคลังได้ออกประกาศปรับโครงสร้างภาษีนำเข้าในเดือนกันยายน 2535 โดยได้ปรับลดภาษีนำเข้าสาร Frit จากร้อยละ 30 ลงเหลือร้อยละ 15 ให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 หลังจากนั้นได้ปรับลดภาษีนำเข้าลงอีกจนเหลือร้อยละ 10 ในวันที่ 1 มกราคม 2538 ทำให้โครงการผลิตสาร Frit ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ ประกอบกับมีการทุ่มตลาดจากประเทศเยอรมันเข้ามาในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งมาเลเซียและอินโดนีเซียยังได้ประกาศลดอัตราภาษีนำเข้าสาร Frit เหลือเพียงร้อยละ 2.5 และร้อยละ 2 ตามลำดับ โดยไม่เก็บอากรเพิ่มพิเศษใด ๆ อีกทั้งทำให้โครงการผลิตสาร Frit ประสบกับปัญหาด้านราคาถึงแม้ว่าจะได้รับ MOP ตาม AIJV แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้ราคาของสาร Frit ที่นำเข้าจากประเทศไทยแตกต่างกับสินค้าจากนอกภูมิภาคเท่าใดนัก

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงนโยบายของรัฐในการปฏิบัติตามพันธกรณี BAAIJV ปรากฏว่ากระทรวงการคลังมิได้ออกประกาศ ในการตรึงอัตราภาษีนำเข้า แก่สินค้าที่คล้ายคลึงกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 4 ปี และรัฐยังมีได้ดำเนินการมาตรการในการช่วยเหลือผู้ผลิตสาร Frit ในโครงการ AIJV ให้บรรเทาความเดือดร้อนจากการถูกท่วมตลาดจากประเทศนอกภูมิภาคตามข้อผูกพันใน AIJV จนกระทั่งปัจจุบัน โครงการผลิตสาร Frit ในไทยได้หยุดดำเนินการผลิตไปแล้วเนื่องจากประสบปัญหาขาดทุนด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

โครงการผลิต Slaughtered Meat

ในการประชุม AEM ครั้งที่ 17 วันที่ 7-9 กุมภาพันธ์ 2528 ที่ประชุมได้พิจารณาและอนุมัติให้โครงการผลิต Slaughtered Meat เป็นหนึ่งในโครงการ AIJV โดยได้รับสถานะเป็น Existing AIJV Product ตั้งโรงงานผลิต ณ ประเทศไทย มูลค่าโครงการ 18 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายใต้ชื่อ บริษัท ไทยแปซิฟิก ฟู้ดส์ จำกัด (Thai Pacific Food Co., Ltd.) ไทยและฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ที่มีสัดส่วนการถือหุ้น ไทยร้อยละ 51 ฟิลิปปินส์ร้อยละ 5 ได้เริ่มการผลิตตั้งแต่เดือนตุลาคม 2531 แต่ประสบปัญหาไม่สามารถส่งเข้าไปจำหน่ายในประเทศฟิลิปปินส์ได้ เพราะฟิลิปปินส์มีข้อกำหนดห้ามนำเข้าสินค้าที่มีเชื้อโรคทำเปื่อย จนทำให้ปัจจุบันโครงการผลิต Slaughtered Meat ได้ประกาศยุบเลิกโครงการไปแล้ว

โครงการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ยี่ห้อยามาฮา

ในการประชุม AEM ครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 7-9 พฤษภาคม 2527 ที่ประชุมได้มีมติอนุมัติโครงการ AIJV อีกหนึ่งโครงการ คือ โครงการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ ยี่ห้อยามาฮา โดยมีประเทศที่เข้าร่วมโครงการเพียง 2 ประเทศ คือ ไทยและมาเลเซีย แบ่งสัดส่วนการถือหุ้นเป็นไทย ร้อยละ 90 และมาเลเซียร้อยละ 10 ซึ่งถือเป็นโครงการที่มีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกอาเซียนทั้งหมด โดยไม่มีผู้เข้าร่วมโครงการจากนอกภูมิภาค

การผลิตและการตลาด

โครงการผลิตชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ยี่ห้อ ยามาฮ่า มีมูลค่าโครงการประมาณ 6 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ ตั้งโรงงานผลิตที่สมุทรปราการ ภายใต้ชื่อ บริษัท สยามอิเลคทริคัลพาร์ท จำกัด (Siam Electrical Part Co., Ltd.) ได้เริ่มทำการผลิตเชิงพาณิชย์แล้วตั้งแต่ สิงหาคม 2531 โดยผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ ดังนี้

Main switch assembly, speedometer assembly, tachometer assembly, pilot lamp assembly, stop switch, headlight assembly, flasher relay assembly, audio pilot assembly, fuel gauge assembly, ignition coil assembly, rectifier, regulator assembly, rectifier assembly, condenser, discharge ignition unit, lever holder assembly, switch handle assembly

ทั้งนี้ชิ้นส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ จำแนกตามลักษณะการนำไปใช้ได้ 2 ประเภท คือ

1. ชิ้นส่วนที่ผลิตเพื่อนำเข้าโรงงานประกอบโดยเฉพาะ เรียกว่า Original Equipments (OE) มีลักษณะจำเพาะกับแบบของรถจักรยานยนต์และเป็นชิ้นส่วนที่มักจะใช้เพียงครั้งเดียวในการประกอบรถใหม่ แม้จะนำไปทดแทนการสึกหรอหรือผลจากอุบัติเหตุก็ไม่บ่อยครั้งนักจึงมีตลาดค่อนข้างจำกัดตามจำนวนของรถใหม่ ชิ้นส่วนอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ส่วนใหญ่เป็นชิ้นส่วนประเภทนี้
2. ชิ้นส่วนประเภทอะไหล่ (Spare Part) เป็นชิ้นส่วนที่มีอายุใช้งานสั้นกว่าชิ้นส่วนประเภทแรก เช่น หัวเทียน ยาง ผ้าเบรก ชิ้นส่วนประเภทนี้ต้องเปลี่ยนบ่อยครั้ง

นอกจากนี้จากการศึกษาจะพบว่า อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ จะแปรผันตรงกับปริมาณการผลิตรถจักรยานยนต์ในประเทศ ที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี (ตารางที่ 12) ซึ่งปัจจุบันการผลิตรถจักรยานยนต์ของไทยมีปริมาณที่สูงเป็นอันดับที่ 3 ของโลก โดยรองจากจีน และไต้หวัน โดยที่ผู้ผลิตรถจักรยานยนต์สามารถผลิตรถจักรยานยนต์ โดยใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศ ร้อยละ 70-90 แต่การผลิตชิ้นส่วนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ จึงต้องมีการนำเข้าชิ้นส่วน และอุปกรณ์ในปริมาณที่สูง ตามสภาวะการถดถอยตัวของการผลิตรถจักรยานยนต์ ในขณะที่การส่งออกมีปริมาณที่ลดลงเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าว ซึ่งตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ เวียดนาม โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 40 รองลงมาได้แก่กัมพูชา มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งมีสัดส่วนส่งออกรวมกันร้อยละ 30 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 12 : ปริมาณการผลิตรถจักรยานยนต์

ปี	ปริมาณการผลิต (คัน)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
2533	715,115	21.8
2534	668,436	-6.5
2535	863,188	29.1
2536	1,117,735	29.5
2537	1,413,890	26.5

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 13 : การเปรียบเทียบการนำเข้า/ส่งออกชิ้นส่วนและอุปกรณ์รถจักรยานยนต์

	ปี 2535		ปี 2536		ปี 2537		อัตราเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	(ปี 37/36)
	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)		
การนำเข้า	19,691	3,966.0	17,362	5,463.1	29,067	6,658.6	67.4	21.9
การส่งออก	1,857	344.3	4,250	1,333.0	4,092	802.6	-3.7	-39.8

ที่มา : กรมศุลกากร

นโยบายของรัฐและมาตรการทางกฎหมาย

อุตสาหกรรมผลิตรถยนต์และอุปกรณ์ เป็นอุตสาหกรรมที่รัฐมีนโยบายให้การคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมในประเทศด้วยมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ คือ

1. การคุ้มครองอุตสาหกรรมโดยกระทรวงพาณิชย์ ได้ประกาศห้ามนำเข้ารถจักรยานยนต์สำเร็จรูปตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2521 เป็นต้นไป ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ (ฉบับที่ 86) พ.ศ.2521 เรื่องการห้ามนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ 31 มกราคม 2521 เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2496³
2. การส่งเสริมการขยายตัวของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์และชิ้นส่วน โดยให้โรงงานประกอบรถจักรยานยนต์ใช้ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ที่ผลิตได้ภายในประเทศเพิ่มขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันกำหนดเป็นร้อยละ 70 ของมูลค่าส่วนประกอบและอุปกรณ์ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในส่วนของผู้ผลิตเครื่องยนต์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของรถจักรยานยนต์ จะต้องใช้ชิ้นส่วนในประเทศร้อยละ 80 ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องนโยบายอุตสาหกรรมจักรยานยนต์ ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2520 ซึ่งอาศัยอำนาจตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 และพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2518 หลังจากนั้นมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ เรื่อง มูลค่าร้อยละของส่วนประกอบและอุปกรณ์จักรยานยนต์ที่ผลิตในประเทศ ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2520 และฉบับลงวันที่ 28 มกราคม 2528 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องนโยบายอุตสาหกรรมจักรยานยนต์ ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2527

³มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2539 ให้ยกเลิกมาตรการควบคุมการนำเข้ารถจักรยานยนต์ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลง GATT

3. การกำหนดให้โรงงานประกอบรถจักรยานยนต์ ใช้เครื่องยนต์ที่ผลิตในประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2532 เป็นต้นไป ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2529

4. การระงับการพิจารณาค่าของตั้ง หรือขยายโรงงานผลิตหรือประกอบเครื่องยนต์ สำหรับรถจักรยานยนต์ที่มีขนาดปริมาตรของกระบอกสูบไม่เกิน 150 ซี.ซี. เว้นแต่โรงงานที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ลงวันที่ 13 มกราคม 2530

5. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอุตสาหกรรมมีความเห็นว่ารถจักรยานยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ระบบ 4 จังหวะ จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าระบบ 2 จังหวะ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงมีนโยบายให้มีการผลิตรถจักรยานยนต์ระบบเดิมได้ถึง ปี 2545 และให้ผลิตรถจักรยานยนต์ระบบใหม่แทน ทั้งนี้ BOI จะให้การส่งเสริมโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ผลิตจะต้องตั้งโรงงานในเขต 3 มีกำลังการผลิตไม่น้อยกว่า 5 หมื่นคันต่อปี และมีขั้นตอนการผลิตตั้งแต่เชื่อมประกอบรถจนถึงการพ่นสีซึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบร้อยละ 75 เป็นเวลา 5 ปี ตามประกาศที่ สก.1/2536 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2536

เป็นที่น่าสังเกตว่า มาเลเซียได้เก็บภาษีนำเข้าชิ้นส่วนจักรยานยนต์จากไทย สูงถึงร้อยละ 35 โดยถือเป็นชิ้นส่วนประเภทอะไหล่ แต่กำหนดอัตรานำเข้าชิ้นส่วนจักรยานยนต์จากญี่ปุ่นเพียงร้อยละ 5 โดยถือเป็น CKD (Completed Knock-Down) จึงทำให้โครงการกรณีศึกษาได้รับผลกระทบด้านราคา ในขณะที่ไทยเก็บภาษีนำเข้าชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ในอัตรา ร้อยละ 40 โดยถือเป็นชิ้นส่วนประเภทอะไหล่ เช่นกัน